
Kansalliskirjasto

KANSALLISKIRJASTON STRATEGIA 2021–2030

Hyväksytty johtokunnassa 10.12.2019

Kohta neljä korjattu johtokunnassa 3.3.2020

Visio

Sivistys yhteiskunnan ytimessä

1. Kansalliskirjasto

Kansakunnan kollektiivinen muisti on yhteiskuntamme voimavara, jonka varaan nykyisyys rakentuu. Kansalliskirjaston aineistot ja palvelut vahvistavat yhteiskunnan tietopohjaa, sivistystä, oppimista ja tutkimusta. Kestävän kehityksen periaatteet näkyvät Kansalliskirjaston toiminnassa ja palvelujen kehittämisessä. Varmistamme, että yhteiskunnan kulttuurinen monimuotoisuus ja -kielisyys näkyvät toiminnassamme ja että julkaistu kulttuuriperintö on monipuolisesti saatavilla.

Kansalliskirjasto on keskeinen kulttuuriperintöorganisaatio, tiedon ja tieteen infrastruktuuri sekä digitaalisen toimintakulttuurin ja avoimen tieteen kehittäjä. Palvelut mahdollistavat yhdenvertaisen tiedonsaannin, edistävät kulttuuriperinnön saatavuutta ja luovat edellytykset laadukkaalle tutkimukselle.

Kansalliskirjaston yhteiskunnallinen ja tutkimuksellinen vaikuttavuus perustuu ainutlaatuisiin kokoelmiin, digitaalisiin aineistoihin ja verkon kautta tarjottaviin palveluihin. Vahvistamme tutkimuksen, tieteen ja julkaistun kulttuuriperinnön avoimuutta sekä edistämme aineistojen ja tutkitun tiedon saattamista laajasti käyttöön.

Kirjasto on digitaalisen toimintaympäristön kehittäjä ja osaamiskeskus, joka vahvistaa muistiorganisaatioiden edellytyksiä toimia muuttuvassa yhteiskunnassa. Kirjaston palvelut muodostavat kansallisesti merkittävän infrastruktuurin, joka luo pohjan elinikäiselle oppimiselle ja sivistykselle.

2. Toimintaympäristön asettamat haasteet 2020-luvulle

Kansallisen julkaisutuotannon tallettaminen, ylläpidon ja saatavuuden varmistaminen nopeasti muuttuvassa maailmassa asettaa monia haasteita Kansalliskirjaston toiminnalle. Samalla syntyy myös kiinnostavia mahdollisuuksia lisätä ja monipuolistaa kulttuuriperintöaineistojen käyttöä.

Tekniset ja yhteiskunnalliset muutokset luovat uusia tarpeita ja mahdollisuuksia välittää ja tuottaa tietosisältöjä tutkimukselle, opiskelulle, kansalaisille ja yhteiskunnalle. Avoimen tieteen kehitys, kehittyvät digitaaliset toimintaympäristöt ja teknologian kehitys tulevat vaikuttamaan jatkossakin vahvasti Kansalliskirjaston toiminnan ja palveluiden kehittämiseen.

Tiedon ja tieteen infrastruktuuria kehitetään yhteistyössä keskeisten toimijoiden kanssa siten, että palvelut vastaavat tutkimuksen tarpeisiin ja lisäävät kansalaisten mahdollisuutta yhdenvertaiseen tiedonsaantiin. Tutkimukseen perustavan tiedon tarve kasvaa elinikäisen oppimisen ja itseopiskelun korostuessa koulutuksessa.

Toimintaympäristön haasteisiin vastatakseen kirjaston tulee vahvistaa yhteistyötä keskeisten toimijoiden kanssa. Yhteistyö kasvattaa Kansalliskirjaston roolia digitaalisten

toimintaympäristöjen sekä tutkimuksellisesti ja elämyksellisesti rikastuttavien palvelujen tuottajana ja mahdollistajana.

Kansallisesti merkittävänä osaamiskeskuksena kirjaston henkilökunnan monipuolinen osaaminen on perusedellytys menestykselliselle toiminnalle.

3. Kansallinen tehtävä

Kansalliskirjasto vastaa kansallisen julkaisutuotannon tallettamisesta, ylläpidosta ja saatavuudesta. Kirjasto välittää ja tuottaa tietosisältöjä tutkimukselle, opiskelulle, kansalaisille ja yhteiskunnalle sekä kehittää palveluja yhteistyössä kirjastojen, arkistojen, museoiden ja muiden toimijoiden kanssa. Kirjasto edistää yhdessä tekemisen kulttuuria ja siitä kumpuavaa osaamisen edelläkävijyyttä.

Kansalliskirjasto kehittää ja tarjoaa kansallisia palveluja laajasti tiedeyhteisölle, yliopistokirjastoille, yleisille kirjastoille, ammattikorkeakoulukirjastoille ja erikoiskirjastoille sekä edistää kirjastoalan kotimaista ja kansainvälistä yhteistyötä yliopistolain ja kirjastolain linjausten mukaisesti. Kirjasto tallentaa yhteistyössä julkaisualan toimijoiden kanssa kotimaisen julkaisutuotannon tutkijoiden ja muiden tarvitsijoiden käyttöön.

Kansalliskirjasto tukee vahvasti toiminnallaan OKM:n Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiossa 2030 esitettyjä tavoitteita saattaa sivistystä, osaamista, tiedettä ja teknologiaa ihmisen ja yhteiskunnan hyväksi.

Kansalliskirjaston asema ja tehtävät määritellään lailla ja asetuksella:

- Yliopistolaki ja -asetus
- Laki kulttuuriaineistojen tallettamisesta ja säilyttämisestä
- Laki yleisistä kirjastoista

4. Toiminnan kulmakivet

Kansalliskirjaston toiminnan kulmakivet kaudelle 2021–2030 ovat **avoimuus, uudistuminen** ja **sivistys**. Kansalliskirjasto toimii avoimesti, uudistuu monin tavoin sekä vahvistaa sivistyksen asemaa yhteiskunnassa.

Avoimuus. Avoimuuden periaate ohjaa toimintaa ja palveluiden kehittämistä. Sitä toteutetaan jakamalla ja vastaanottamalla ideoita avoimesti ja rohkeasti sekä tukemalla avointa tiedettä. Kirjaston toimintakulttuuri on avoin.

Uudistuminen. Uudistumisella kehitämme palveluiden laatua, vaikuttavuutta, asiakaslähtöisyyttä ja tasavertaisuutta. Edistämme uteliaisuutta arvostavaa toimintakulttuuria. Uudistumista tukee aktiivinen yhteistyö kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa ja sitä ohjaavat vastuullisuuden, avoimuuden ja kestäväen kehityksen periaatteet.

Sivistys. Toimitaan kulttuurinkantajana, sivistyksen selkärankana – vakaasti tiedon puolella. Sivistys kuuluu kaikille, hyvinä ja huonoina aikoina, myös polarisoituvassa maailmassa. Johtotähtinä ovat tasa-arvoinen tiedonsaanti, koulutus- ja tutkimusedellytysten tukeminen sekä eettisen, luotettavan ja tutkitun tiedon välittäminen.

5. Strategiset valinnat ja kehittämisaalueet

I. Kulttuuriperintö yhteiseksi hyväksi

- Vahvistamme kiinnostusta kulttuuriperintöaineistoihin yhteistyössä muistiorganisaatioverkoston kanssa edistämällä aineistojen saatavuutta ja näkyvyyttä.
- Olemme kansainvälistä kärkeä sähkösyntyisen kulttuuriperinnön muuttuvien ja monimuotoisten aineistojen tallettajana.
- Vaikutamme kulttuuriaineistolain päivittämiseen siten, että painettuina talletettavien kappaleiden määrä vähenee ja sähköistä tallentamista ja pitkäaikaissäilytystä tehostetaan.
- Digitoinnilla tähtäämme laajojen yhtenäisten avointen aineistojen tarjoamiseen.
- Edistämme tietoaineistojen ja palveluiden saatavuutta kehittämällä yhteentoimivuusratkaisuja sekä siihen liittyvää infrastruktuuria kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä.
- Kehitämme tietoaineistojen kuvailua avoimen linkitetyn datan periaatteiden mukaisesti.

II. Kansalliskirjasto tiedeyhteisön ytimessä

- Edistämme tutkijoiden mahdollisuutta julkaista avoimesti kotimaisissa ja ulkomaisissa julkaisukanavissa ja tehostamme tutkimusjulkaisujen pitkäaikaissäilytystä.
- Rakennamme pitkäjänteisesti monikielisiä ja monialaisia kokoelmia tutkimuksen tueksi.
- Kehitämme aineistopalveluitamme tukemaan digitaalisten ihmistieteiden työmenetelmiä ja tutkijoiden työkalujen avointa jakamista.
- Osallistumme kirjaston toimialaa tukeviin tutkimushankkeisiin.
- Edistämme avointa tiedettä kotimaisessa ja kansainvälisessä kontekstissa noudattaen periaatetta “tutkimustuotokset ovat niin avoimia kuin mahdollista, niin suljettuja kuin välttämätöntä”.

III. Kansalliskirjasto sivistyksen ja oppimisen voimavarana

- Kirjaston avoimet digitaaliset palveluympäristöt luovat edellytyksiä uudistaa opetusta, oppimista sekä tutkimus- ja innovaatio toimintaa.
- Tuemme avoimien oppimateriaalien luomista ja käyttöä tavoitteena edistää elinikäistä oppimista ja eriasteista opetusta peruskouluissa, oppilaitoksissa, korkeakouluissa ja vapaassa sivistystyössä.

- Kirjaston tuottamaa dataa hallitaan FAIR-periaatteiden mukaisesti ja ohjeistamme käyttäjiä datan vastuulliseen käyttöön.
- Kehitämme kirjaston tiloja kokeilevalla otteella.

IV. Verkostoyhteistyön kautta vahvaksi osaamiskeskukseksi

- Vahvistamme kulttuuriperintöorganisaatioiden yhteistyötä sekä palveluiden yhteentoimivuutta kansallisesti ja kansainvälisesti.
- Kehitämme kirjastoa laajaksi kulttuurin ja tieteen verkostoissa toimivaksi osaamiskeskukseksi.
- Kehitämme kulttuuriperintöaineistoja ja metadatta hyödyntäviä koneoppimis- ja tekoälyratkaisuja sekä data-aineistopalveluja yhteistyössä kumppanuusverkoston kanssa.
- Digitaaliset palveluratkaisut pohjautuvat pääosin avoimeen lähdekoodiin, avoimiin rajapintoihin sekä laajaan kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön.
- Ylläpidämme ja kehitämme yhteistyössä kumppanien kanssa yhteiskunnan muutosten edellyttämää osaamista ajatuksella ”kokeilemme, erehdymme, uskallamme”.